

Naturvårdsverket
[registrator\(at\)naturvardsverket.se](mailto:registrator(at)naturvardsverket.se)

käännös

25.5.2018

Naturvårdsverket NV-08034-11, Espoon sopimuksen mukainen kuuleminen, Rautuvaaran teollisuusalue ja Hannukaisen kaivosalue, osayleis- ja asemakaavat, Kolarin kunta.

LAUSUNTO RAUTUVAARAN JA HANNUKAISEN KAIVOSALUEEN OSAYLEISKAAVA- JA ASEMAKAAVAEHDOTUKSISTA KOLARIN KUNNASSA

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio lausuu Kolarin kunnan Hannukaisen ja Rautuvaaran osayleiskaava- ja asemakaavaehdotuksista seuraavaa ja pyytää Kolarin kuntaa huomioimaan myös hankkeessa aiemmin annetut Rajajokikomission lausunnot vuosilta 2013-2017. Komission lausunnot ovat saatavissa <http://www.fsgk.se/Yttrande.html>

Kaavaehdotusten alueet

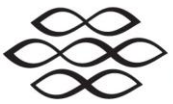
Kaavoitettavaksi ehdotetut alueet sijoittuvat Hannukaisen ja Rautuvaaran alueille Kolarin kunnassa, Tornion-Muonionjoen kansainväliselle vesistöalueelle. Tornion-Muonionjoki on rajajoki ja arvokas vaelluskalajoki. Se kuuluu Natura2000-verkoston luontotyyppinä Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, jonka pääasiallisena luontotyyppin suojelun toteutuskeinona on Ruotsin ja Suomen välinen rajajokisopimus (HE 264/2009 vp, sopimuksen 2§). Myös Ruotsin puolella Tornion-Muonionjoki on Natura 2000-alue sekä ympäristökaaressa nimetty valtakunnallisesti tärkeä suojeltu alue. Ruotsissa yksi vesistöalueen EU:n laji- ja elinympäristödirektiivin Natura-kriteereistä on lohi (Salmo salar).

Maankäyttömuotoja kaavaehdotusten alueella ja lähiympäristössä ovat mm. matkailu ja luontomatkailu, eri virkistyskäyttömuodot, metsätalous ja poronhoito sekä asuminen ja lomaauminen.

Hankkeen vaiheista 2013-2018

Hankkeessa on tehty ympäristövaikutusten arviointi (YVA) vuonna 2013 (hankevastaava Northland Resources-yhtiö). YVAssa tehtyjä arviointeja tuli yhteysviranomaisen YVA-lausunnon (LAPELY/85/07.04/2010) mukaan selvittää hankkeen jatkovalmistelussa kiinnittäen erityistä huomiota hankkeen rajat ylittävien vaikutusten selvittämiseen, haitallisten vaikutusten ja riskien rajoittamiseen, hankkeen edellyttämien lupien (mm. ympäristö- ja vesitalousluvat) edellytysten täyttämiseen sekä YVAssa annetussa lausunnossa esitettyjen puutteiden korjaamiseen. Yhteysviranomaisen lausunnossa todettiin, että hankkeen yhteisvaikutukset Ruotsin puolen kaivosten kanssa vaativat täydentämistä. Yhteysviranomaisen esitti lausunnossaan lisäksi, että YVA-selostuksessa olevien puutteiden riittävän toteuttamisen varmistamiseksi lupaviranomainen pyytäisi lupavaiheessa yhteysviranomaisen lausunnon laadituista täydennyksistä.

Kaavoitusmenettelyn nyt ollessa käynnissä ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen täydennetty sisältö ei ole tiedossa, joten Hannukaisen osayleiskaavaehdotuksessa esitettyä

maankäyttöratkaisua ei voida arvioida yhdessä ympäristölupahakemuksen päivitettyjen tietojen kanssa. Vuoden 2013 päättyneen YVA-menettelyn jälkeen hankesuunnitelma on muuttunut. Hankkeen ympäristö- ja vesitalouslupahakemusmenettely on tällä hetkellä vielä kesken ja hakemuksen tietoja täydennetään.

Ruotsin puolella kuulemista lupahakemuksesta ei ole vielä järjestetty, joten hakemusaineisto ei siltä osin ole ollut Rajajokikomission käytettävissä. Komissiolla ei siten ole käsitystä kaavaehdotusten ja ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen sisältöjen vastaavuuksista ja mm. YVAN yhteydessä todettujen täydennystä vaativien vaikutusarviointien laajuudesta.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 7.5.2018 kuuluttanut Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupahakemukseen liittyvän Natura-arvioinnin, joka koskee hankkeen vaikutuksia Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueeseen. Kuuleminen on vasta alkanut ja viranomainen ei ole näin ollen vielä antanut lausuntoa Natura-arvioinnista ja sen riittävydestä. Myöskään Rajajokikomissio ei ole tätä lausuntoa laadittaessa tutustunut Natura-arvioon.

Huomioita kaavaehdotuksista

Kaivosalueiden yleis- ja asemakaavoituksella luodaan edellytykset alueen eri maankäyttömuotojen yhteensovittamiselle ja toimintojen sijoittumiselle, mitoitukselle ja mm. kaivostoiminnan vesien käsittelyn rakenteille ja johtamisratkaisuille. Nämä kaavassa ratkaistavat kysymykset liittyvät olennaisesti vesien hallintaan, puhdistukseen ja vesistöön johdettaviin päästöihin kaivosalueelta. Vesien ottaminen, johtaminen ja hallinta alueella sekä mahdollisten haitta-aineiden hallinta tulee ratkaista kaavassa riittävien aluevarauksin toiminnan luonne, laajuus ja toiminnan mahdolliset riskit sekä ajallinen kesto huomioiden.

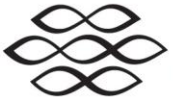
Hannukaisen asemakaavaselostuksessa esitetetään, että asemakaavalla ei ole erityisiä vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin. Hannukaisen kaivoksen avolouhoksen todetaan kuitenkin alentavan toimintansa aikana pohjaveden pintaa merkittävästi. Kaava-aineistosta käy ilmi, että maaperä Hannukaisen kaivosalueella koostuu pääosin hiekka- ja sorakerrostumista sekä moreenista. Hiekka ja sorakerrostumien vedenjohtavuus on hyvä tai erittäin hyvä, moreenikerrostumien vedenjohtavuus on kohtalainen.

Luonnontilaisista lähteistä todetaan, että Hannukaisen ja Rautuvaaran alueella on tehty havaintoja yhteensä 96 lähteestä tai tihkupinnasta. Lähteistä 19 sijaitsee Rautuvaaran ja 77 Hannukaisen alueella. Lisäalueella sijaitsee 11 lähdeä. Lähteistä osa purkautuu läheisiin puroihin ja jokiin, jotka ovat äärimmäisen uhanalaisen meritaimenen tärkeimpiä lisääntymisalueita. Alivirtaamatilanteissa talviaikaan puroihin purkautuva hapekas lähdevesi on välttämätön meritaimenen poikastuotannolle.

Tornion-Muonionjoen Natura2000-alueen merkittävimmistä sivujoista Äkäsjoki ja Niesajoki virtaavat kaavoitettavan alueen läpi. Purojen ja sivujokien vesien erittäin hyvästä tilasta johtuen niiden luontoarvot ovat merkittävät.

Vesienhoidon tavoitteet ja EY:n oikeuskäytäntö vesien tilaan ja vesien hyvän tilan saavuttamiseen ja ylläpitämiseen nähden tulee tarkoin huomioida kaavassa esitetyissä sijoittamis-, varastointi-, mitoitus- ja prosessiratkaisussa ennen kaavojen hyväksymistä. Vesitaseen hallinta on kaivostoiminnan keskeinen ratkaistava ympäristöhaaste.

Kaivoshankkeen sijoituessa pohjoiselle ja arktiselle alueelle tulee muuttuneen ilmaston ilmiöiden kuten sadannan, routaolosuhteiden ja lämpötilojen vaikutus vesien ja toiminnassa käytettävien kemikaalien käyttäytymiseen tunnistaa. Tulee arvioida, voidaanko ehdotetuilla

kaavaratkaisuilla turvata vesien sekä mm. kaivannaistuotteiden, sivukivien ja kemikaalien laadukas käsittely ja hallinta kaikissa olosuhteissa kaivostoiminnan koko elinkaaren ajan, käsiteltävien ainejakeiden määrä ja ominaisuudet huomioiden (mm. alivirtaama, sadannan vaihtelut, tulvatilanteet, hulevedet ja rakenteiden patoturvallisuus).

Tornion-Muonionjoen ollessa kansainvälinen vesistöalue tulee erityistä huomiota kiinnittää kaavaratkaisujen mahdollisiin rajanylittäviin vaikutuksiin ja vesistöalueelle kohdistuviin yhteisvaikutuksiin (mm. veden laatu ja määrä, kalastovaikutukset) muiden hankkeiden kanssa.

Komissio toteaa, että vesistö- ja muiden ympäristövaikutusten hallinta osayleis- ja asemakaavoilla ml. rajanylittävät vaikutukset sekä yhteisvaikutukset Ruotsin puolen Kaunisvaaran kaivostoiminnan osalta jäävät hankkeen eri lupaprosessien aikataulullisten erojen ja vielä tulossa olevien täydennysten vuoksi hajanaisten sekä osin muuttuneiden ja puutteellisten ja siten tuntemattomien tietojen varaan. Mikäli vesien tilan hallinta ei ole vielä tiedossa ei kaavoituksessa voida ratkaista käsittely- ja varastoaltaiden sijaintia ja laajuutta.

Suomen ja Ruotsin välisellä rajajokisopimuksella turvataan vesien tilaa ja kestäväää käyttöä Tornion-Muonionjoen vesistöalueella mm. torjumalla ympäristövahinkoja ja edistämällä sopimuspuolten välistä yhteistyötä vesi- ja kalastusasioissa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä yhteisten pinta- ja pohjavesien tilatavoitteen saavuttamiseen, luonnon- ja ympäristönsuojeluun sekä kalakantojen suojeluun ja kestävään käyttöön kansainvälisellä vesistöalueella.

Rajajokikomissiolla valtioiden välisenä yhteistyöelimenä on tehtävänä edistää ja kehittää sopimuspuolten yhteistyötä vesistöalueella sekä seurata rajajokisopimuksen soveltamista ja lupakäytäntöä.

Rajajokikomissio voi todeta tässä vaiheessa, että se tulee aikanaan lausumaan hankkeen ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksesta ja siihen liittyvästä Natura-arvioinnista.

Timo Jokelainen
puheenjohtaja

Johan Antti
varapuheenjohtaja

Virve Sallisalmi
sihteeri